הִלְכוֹת דְּבָרִים הַנּוֹהֲגִים בַּפְּעוּדָה סִימָן קעה

ב שם בתוספות (ד"ה השתא). ג קרדיכי שם (פ"ם סי' רטז) בשם אבי העזרי (סי' קנב).

(ג) אַף עַל גַּב שֶׁאֵין לוֹ עוֹד מִן (ג) [ב] הָרִאשׁוֹן (בית יוסף (ד"ה כמנ"ד וכתב יהושפט)). (ד) וְלָאו דַּוְקָא הֲבִיאוּ לָהֶם מַחָדָשׁ, אֶלָּא הוּא הַדִּין אִם הָיָה לָהֶם מִתְּחִלָּה שְׁתֵּי יֵינוֹת, מְבָרְכִין עַל הַשֵּׁנִי הַטּוֹב וְהַמַּטִיב. הגה: (ה) וְדַוְקָא שֶׁלֹּא הָיוּ לְפָנָיו יַחַד (ג) כְּשֶׁבֵּרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, אֲבָל הָיוּ בְּיַחַד אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ (ו) אֶלָּא בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר סָעִיף ג' (דברי עצמו להשוות הטור עם מרדכי פרק הרואה (סי' רטז)) (בית יוסף (ד"ה ומ"ש רפיט ול"ד)): ב [ב]מְבָרְכִין הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב עַל כָּל שְׁנֵי יֵינוֹת מִן הַסְּתָם, אֲפִלּוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהַשֵּׁנִי מִשֶּׁבָּח מֵהָרִאשׁוֹן, כָּל (ז) שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהוּא גָּרוּעַ (ח) מִמֶּנּוּ. הַגָּה: (ט) וְאֵין חִלּוּק בֵּין שְׁנֵיהֶם חֲדָשִׁים (י) אוֹ אֶחָד חָדָשׁ וְאֶחָד יָשָׁן (בית יוסף (ד"ה כתב כהמ"מ)) בשם תוספות פרק הרואה (עמ' ד"ס סמוכ) וטור ותרומת הדשן סימן ל"ד), וַאֲפִלּוּ שָׁתָה מֶמֶנּוּ (יא) תּוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם. יֵשׁ אוֹמְרִים דְּאִם שָׁתָה תְּחִלָּה יַיִן אָדֹם וְהֲבִיאוּ לוֹ יַיִן לָבָן, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא (יב) יוֹתֵר גָּרוּעַ מִבָּרְכוּ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, לְפִי שֶׁהוּא בָּרִיא (ז) לַגּוּף (יג) יוֹתֵר מִן הָאָדֹם (מרדכי פרק ערבי פסחים (לה.)): ג [ג]הֲבִיאוּ לוֹ יַיִן רַע וְיַיִן טוֹב כְּאֶחָד, יְבָרֵךְ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לִשְׁלֹחַ אֶחָד מִשֶּׁתֶּה שֶׁלֹּא לְבָנָם בְּסַפֵּק בְּרָכָה הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וְהַשֵּׁיב דְּוַדַּאי חוֹבַת גַּבְרָא לַעֲשׂוֹת מִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר, וּרְאִיָּה מִשּׁוּ"ת חֶכֶם צְבִי סִימָן מ"ה, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב דִּכְהָא גַּם מַהֲרִי"ל מוֹדֶה, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ מְרַבֶּה בְּכוֹסוֹת, דְּוַדַּאי מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכוֹסוֹת שֶׁל מִצְוָה, וַהֲרֵי יֵשׁ לָהֶם מֵהָרִאשׁוֹן, וְשָׁפִיר יְכוֹלִין לְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אַלִּיבָּא דְּכֻלָּא עָלְמָא, עַיֵּן שָׁם. וּמִשְּׁמַע קְצָת דְּאִם לֹא הָיָה לָהֶם מִן הָרִאשׁוֹן אֶפְשָׁר שֶׁאֵין לְהָבִיא מֵחָדָשׁ, וּבְדֵי שֶׁלֹּא לִבְנוֹת לְבֵית הַסַּפֵּק בְּעִנְיַן בְּרָכַת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וְנִרְאֶה דְּמִכָּל מָקוֹם מִשּׁוּם מִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר שֶׁפִּיר דָּמֵי לְהָבִיא מִן הַמְשֻׁבָּח, דְּהֵבִיכָה מִצְוָה בְּשַׁעְתָּהּ אַף שֶׁלֹּא יְבָרְכוּ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב מֵחֲמַת הַסָּפֵק, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף שָׁם שֵׁכֶן דַּעַת הָרַאֲבַ"ד וְתַרְדַּקְ"ו (סי' אלף קצה) שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ, וְיֵשׁ לְחוּשׁ לְדִבְרֵיהֶם, וְכֵן כְּתוּב מֶהֲרִיק"ש (ערך לחם סי"ח) וּשְׁלַ"ה (שער האותיות עמק ברכה כלל ד אות א), עַיֵּן שָׁם: [ב] הָרִאשׁוֹן. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּסָעִיף קָטָן שֶׁלְּפָנֵי זֶה שֶׁסָּפֵק בְּרָכוֹת לְהַקֵּל. וְכָתַב

בְּאֵר הֵיטֵב

דְּזֶה כְּבָר אָמַר הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן. מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (ג) הָרִאשׁוֹן. וְכֵנָסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י) הֵבִיא פּוֹסְקִים דְּסָבְרִי לְהוּ דְּאֵין מְבָרְכִין. וּמַהֲרַדְּבַ"ז סִימָן קכ"ה הַכְרֵעַ דְּאִם יֵשׁ לָהֶם מִן הָרִאשׁוֹן וְלֹא רָצוּ בּוֹ וְהֵבִיאוּ אַחֵר, מְבָרֵךְ. עַיֵּן שָׁם: (ג) כְּשֶׁבֵּרַךְ. כָּתַב זֶה לְתֵרֶץ דִּבְרֵי שֻׁלְחָן עָרוּךְ אַהֲדָדֵי, דְּכָאן כָּתַב אִם הָיוּ לוֹ תְּחִלָּה שְׁנֵי יֵינוֹת מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וּבְסָעִיף ג' לֹא כָּתַב כֵּן, עַל כֵּן תֵּרֵץ רַסְ"א דְּכָאן קַאֵי עַל הַבְּרָכָה, דְּוַדַּאי אִם לֹא הָיוּ בִּשְׁעַת בְּרָכָה שְׁנֵיהֶם לְפָנָיו, דְּאִם הָיוּ הֲיֵינוּ סָעִיף ג'. וּבְ"ח (סי"א) פֵּרֵשׁ דְּבִסָעִיף א' אֵירֵי שֶׁעָבַר וּבֵרַךְ עַל הָרִאשׁוֹן, עַיֵּן שָׁם. וְסַ"ז (סק"ד) פֵּרֵשׁ דְּבִסָעִיף א' מֵירֵי בְּנִסְתְּפֵק אֵיזֶה עָדִיף, וְסָעִיף ג' אֵירֵי בִּידוּעַ שֶׁהוּא גָּרוּעַ יוֹתֵר, וְהָעֲלָה מִי שֶׁלֹּבוּ נוֹקְפוֹ לְבָרֵךְ שְׁנֵי בְּרָכוֹת בְּיֵשׁ סָפֵק, יְסַלֵּק מִן הַשֻּׁלְחָן אֶחָד מֵהֶם וְאַחַר כָּךְ יְבָרֵךְ עַל אֶחָד מֵהֶם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, וְאַחַר כָּךְ עַל הַשֵּׁנִי בִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וּכְזֶה יֵצֵא לְדִבְרֵי הַכֹּל, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשִׁיְרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סי"ב) וְאִם שָׁתָה לְבָן תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ אָדֹם שֶׁהוּא מְשֻׁבָּח יוֹתֵר, מְבָרֵךְ. (פ"ח סי"ב).

ט. וּכְפָרַת שׁוֹשָׁן כְּלָל א' סִימָן י"ב הָאֲרִיךְ, וְהָעֲלָה כְּטַ"ז, עַיֵּן שָׁם: ב (ד) לַגּוּף.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לוֹ. וְעוֹד כָּתְבוּ (ו) הַסְּפָרִים טַעַם לַנֶּפֶשׁ זֶה, כִּי יְדוּעַ שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְמַעֵט בְּתַעֲנוּגֵי הָעוֹלָם, וְיַיִן הֲלֹא מֵבִיא לִידֵי שִׂמְחָה, וְיָכוֹל לָבוֹא לִידֵי קַלּוּת רֹאשׁ, לָכֵן סִדְּרוּ נֶפֶשׁ זֶה שֶׁל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, שֶׁיְּדוּעַ שֶׁבִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב שֶׁבְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן תִּקְּנוּ עַל הֶרְוּגֵי בֵּיתָר שֶׁנִּתְּנוּ לִקְבוּרָה, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֹּר יוֹם הַמִּיתָה וְלֹא יִמְשֹׁךְ אַחַר הַיַּיִן הָרַבֶּה]. וְדַוְקָא עַל יַיִן שֶׁבְּתוֹךְ הַמָּזוֹן, [אוֹ שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין לִשְׁתּוֹת בְּלֹא אֲכִילָה וְאַחַר כָּךְ הֵבִיאוּ לָהֶם יַיִן אַחֵר וּכְדִלְקַמִּיהּ בְּסָעִיף ה' בְּהַגָּ"ה], אֲבָל עַל כּוֹס שֶׁל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלָיו בִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אַף שֶׁהוּא מִין יַיִן אַחֵר, (ז) דְּהָא כְּבָר אָמַר הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן [מָגֵן אַבְרָהָם (רי"ש הסימן)]. בְּלֵילֵי פֶּסַח טוֹב לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת עוֹד מִן אֲחַר שֶׁל יַיִן (ג) בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְבָרֵךְ עָלָיו הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב וְיִהְיֶה נִרְאֶה קָצַת כְּמוֹסִיף עַל הַכּוֹסוֹת, אַף אִם הוּא צָמֵא וְחוֹשֵׁק לִשְׁתּוֹת מֶמֶנּוּ יָכוֹל לְבָרֵךְ עָלָיו הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב [אַחֲרוֹנִים]: (ג) אַף עַל גַּב שֶׁאֵין לוֹ וְכוּ'. עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) בְּשֵׁשׁ פּוֹסְקִים שֵׁשׁ דֵּעוֹת בָּזֶה, (ד) וְעַל כֵּן הִכְרִיעוּ לְדִינָא דְּאִם יֵשׁ לָהֶם מִן הָרִאשׁוֹן וְהֵבִיאוּ הַשֵּׁנִי כְּדֵי שֶׁיִּטְעֲמוּ יַיִן אַחֵר מְשֻׁנֶּה מִן הָרִאשׁוֹן, מְבָרְכִין עָלָיו הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב. אֲבָל אִם אֵין לָהֶם כְּלָל מֵרִאשׁוֹן, אִם כֵּן לֹא מַחֲמַת שִׁנּוּי הֲבִיאוּ, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁכָּלָה הָרִאשׁוֹן, אֵין מְבָרְכִין עָלָיו, שֶׁאֵין בָּזֶה רִבּוּי טוֹבָה כָּל כָּךְ: (ד) וְלָאו דַּוְקָא וְכוּ' מַחָדָשׁ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר (ה) שֶׁהֲבִיאוּ לָהֶם עַתָּה בַּבַּיִת, אֶלָּא הוּא הַדִּין אִם הָיָה לָהֶם מִתְּחִלָּה שְׁתֵּי יֵינוֹת בַּבַּיִת וְדַעְתּוּ לִשְׁתּוֹתָם א] אֶלָּא שֶׁהַיַּיִן הַשֵּׁנִי לֹא הָיָה מוּכָן לְפָנָיו עַל הַשֻּׁלְחָן בִּשְׁעַת בִּרְכַּת בּוֹרֵא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ס) רַבֵּנוּ בְּחֵיי (כד הקמח אות ס ערך שמחה) הוּבָא בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר, וְאַלְיָה רַבָּה (סק"ט) בְּשֵׁם בְּנֵימִין זְאֵב (סי' שנא): (ג) וּבְחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר הֲבִיא דְּלִכְאוֹרָה מַה שֶּׁכָּתַב בְּסֵפֶר בֵּית יְהוּדָה (או"ח סי' מט) דִּבְנִמְלַךְ אוֹ שֶׁהָיָה שִׁנּוּי מָקוֹם דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן מִפֵּילָא ב] אֵין שַׁיָּךְ בִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב דְּהוּא עִנְיָן חָדָשׁ וְאֵין שַׁיָּךְ שִׁנּוּי מָקוֹם, אִם כֵּן הוּא הַדִּין בְּנִדּוֹן זֶה בְּלָאו הָכִי אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, דְּהָא צָרִיךְ לְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן עָלָיו וְאֵין שַׁיָּךְ לִיתֵּן שִׁבְחוֹ הַסְּעוּדָה: (ג) אֲבָל לְקַח יַיִן אַחֵר טוֹב לְמִנְיַן הַכּוֹסוֹת גּוּפָא, קִנּוּן שֶׁשָּׁעָה כּוֹס הָרִאשׁוֹן וְלֹא עָרַב לוֹ הַיַּיִן, לְכָלֵי עַלְמָא יָכוֹל לְקַח מִן יַיִן אַחֵר שֶׁל יַיִן לְכוֹס שֵׁנִי וִיבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן [לְדִידַן דְּנָהֲגִינַן לְבָרֵךְ עַל כּוֹס שֵׁנִי בִּכְסֵימְן תע"ד (סי"א)], וְגַם הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב [פְּרִי מִגְדִּים (א"א ריש הסימן) וְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"א)]:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובסדר ברכת הנהנין (פי"ב הט"ו) כתב: וכל מקום שמברך על השני בסתם הרי זה מברך עליו אפילו הביאוהו על השלחן בבת אחת עם הראשון ששתה תחלה ובירך עליו בורא פרי הגפן על דעת לשתות גם השני, אף על פי כן מברך הטוב והמטיב כששותה מן השני, כיון שהוא שני בשתיה, אבל אם יודע שהוא גרוע מחבירו וכבר הביאו לו שניהם אפילו בזה אחר זה לא יברך תחלה בורא פרי הגפן על הגרוע כדי לברך הטוב והמטיב על המשובח, שהרי הוא חביב לו וכל החביב מן חבירו קודם את חבירו לברך עליו ברכת הנהנין, ואף על פי שלא יברך אחר כך הטוב והמטיב על הגרוע אין בכך כלום, ומכל מקום אם עבר ובירך בורא פרי הגפן על הגרוע יברך הטוב והמטיב על המשובח אף על פי שהביאום בבת אחת על השולחן ואפילו הביאו המשובח תחלה כיון שהוא שני בשתיה. **ב]** ובסדר ברכת הנהנין (פי"ב הי"ג) כתב: **ואם** הוא בענין שצריך לחזור ולברך בורא פרי הגפן על השני, כגון בנמלך, יברך תחלה הטוב והמטיב ואחר כך בורא פרי הגפן.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

מִיָּד בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן (יד) עַל הַטּוֹב וּפוֹטֵר אֶת הָרַע. וְלֹא יְבָרֵךְ עַל הָרַע תְּחִלָּה בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן כְּדֵי לְבָרֵךְ אַחֲרָיו הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, כִּי לְעוֹלָם יֵשׁ לְבָרֵךְ עַל הָעִקָּר וְעַל הֶחָבִיב תְּחִלָּה: ד ד אֵין לְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ אַחֵר (ה) (טו) עִמּוֹ, דְּהָכִי מַשְׁמַע, הַטּוֹב לוֹ וְהַמֵּטִיב לַחֲבֵרוֹ. ה וְהוּא הַדִּין אִם אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו עִמּוֹ, אֲבָל אִם הוּא יְחִידִי, (ו) לֹא: ה ו אִם רַבִּים מְסֻבִּים בִּסְעוּדָה, כָּל אֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב. וְלֹא יְבָרֵךְ אֶחָד לְכֻלָּם, דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יַקְדִּימוּ קָנֶה לְוֶשֶׁט כְּשֶׁיַּעֲנוּ אָמֵן. הַגָּה: אֲבָל הָיוּ מְסֻבִּים (ז) לִשְׁתּוֹת בְּלֹא אֲכִילָה, אֶחָד מְבָרֵךְ לְכֻלָּם (וְעַיֵּן לְעֵיל סוֹף סִימָן קע"ד): ו ז יַיִן שֶׁל שְׁתֵּי חָבִיּוֹת וְהַכֹּל מִמִּין אֶחָד, אִם בְּתוֹךְ אַרְבָּעִים יוֹם לִבְצִירָתוֹ שָׂמוּהוּ בִּשְׁנֵי כֵּלִים, (טז) חֲשִׁיבֵי כִּשְׁנֵי מִינִים וּמְבָרְכִין עָלָיו הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וְאִם לְאַחַר אַרְבָּעִים יוֹם חִלְּקוּהוּ, אֵין מְבָרְכִין עָלָיו הוֹאִיל וְהַכֹּל מִמִּין אֶחָד:

ד שָׁם בַּגְּמָרָא. ה הַתּוֹסָפוֹת שָׁם (ד"ה התם) וְהָרַשְׁבָּ"א (ד"ה שינוי). ו טוּר וְרֹא"שׁ (פ"ט סי' טו) וְהַמָּרְדְּכַי (פ"ט סי' רטז) שָׁם. ז רַבִּי פֶּרֶץ בְּשֵׁם רַבּוֹתָיו.

בַּאֵר הֵיטֵב

אֵינוֹ מְבָרֵךְ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) וּשְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י ס"ק ה) וְעוֹלַת תָּמִיד (סק"ב): ד (ה) עִמּוֹ. כָּתַב הַלֶּחֶם חֲמוּדוֹת (פ"ט אות מח) רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שֶׁשּׁוֹתִין כָּל אֶחָד מִיֵּינוֹ וְשׁוּב נָתַן רְאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן כּוֹסוֹ לִשְׁתּוֹת, צָרִיךְ עִיּוּן אִם יְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, כֵּיוָן שֶׁאֵין שִׁנּוּי יַיִן אֶלָּא לְשִׁמְעוֹן, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד). וּבִתְשׁוּבַת גִּנַּת וְרָדִים כְּלָל א' סִימָן מ' כָּתַב אֲפִלּוּ יֵשׁ אַחֵר עִמּוֹ וְלֹא שָׁתָה מִן הַיַּיִן הָרִאשׁוֹן, וְאַחַר כָּךְ בָּא לָהֶם יַיִן אַחֵר וְרוֹצִים לִשְׁתּוֹת שְׁנֵיהֶם גַּם יַחַד מִן הַיַּיִן הַשֵּׁנִי, אֵין לוֹ לְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, דְּמֵטִיב לְאַחֲרִינָא לֵיכָּא כֵּיוָן שֶׁלֹּא שָׁתָה חֲבֵרוֹ מִן הַיַּיִן הָרִאשׁוֹן. אָמְנָם אִם גַּם עַתָּה אַחַר שֶׁבָּא לִפְנֵיהֶם יַיִן אַחֵר גָּמְרוּ דַּעְתָּם לִשְׁתּוֹת גַּם מִן הָרִאשׁוֹן, מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, עַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַב דְּבָזֶה נִפְשְׁטָה הַשְּׁאֵלָה שֶׁל הָרַב לֶחֶם חֲמוּדוֹת. וּבִתְשׁוּבַת פֶּרַח שׁוֹשָׁן כְּלָל א' סִימָן י"ב הֶאֱרִיךְ וְהֶעֱלָה דְּבֵין אִם שָׁתוּ רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן מֵהַיַּיִן הָרִאשׁוֹן וּמֵהַיַּיִן הַשֵּׁנִי לֹא שָׁתָה אֶלָּא אֶחָד מֵהֶן וּבֵין אִם הוּא בְּהֵפֶךְ, בְּכֻלָּם יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק, עַיֵּן שָׁם, וּסְפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ה': (ו) לֹא. כָּתַב בַּמָּרְדְּכַי סוֹף פֶּרֶק הָרוֹאֶה (פ"ט סי' רטז), דְּהָאַכְסְנַאי וְהָאוֹרֵחַ לֹא יְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, כִּי אֵין זֶה הֲטָבָה כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ. עַד כָּאן. וּפֵרֵשׁ הַבֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתב במרדכי) דַּעְתּוֹ, שֶׁהָאוֹרֵחַ לֹא יְבָרֵךְ רַק הַבַּעַל הַבַּיִת, וְהוּא חוֹלֵק עָלָיו לָמָּה לֹא יְבָרֵךְ עַל מַה שֶּׁהִזְמִין לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִינֵי יֵינוֹת לִשְׁתּוֹת אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְהַבַּ"ח (ס"ב) כָּתַב דְּהַמָּרְדְּכַי רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁהָאוֹרֵחַ לֹא יְבָרֵךְ, אֶלָּא הַבַּעַל הַבַּיִת מְבָרֵךְ וְהָאוֹרֵחַ יוֹצֵא בְּבִרְכָתוֹ, וְכָתַב דְּהָכִי נְקִטִינַן, וְכֵן פֵּרֵשׁ הַשִּׁלְטֵי גִּבּוֹרִים (כ. אות ב). וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) חוֹלֵק, וְכָתַב דִּסְפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל וְלֹא יְבָרֵךְ לֹא הָאוֹרֵחַ וְלֹא הַבַּעַל הַבַּיִת כְּשֶׁאֵין בַּשֻּׁלְחָן אֶחָד מִבְּנֵי בֵּיתוֹ. וּמִכָּל מָקוֹם כָּתַב דְּאִם הַבַּעַל הַבַּיִת נוֹתֵן הַקַּנְקַן עַל הַשֻּׁלְחָן כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין בִּסְעֻדּוֹת גְּדוֹלוֹת, כֻּלָּן שָׁוִין לְטוֹבָה וּמְבָרְכִין הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב. וְאִם אֵין שׁוֹתִין כְּאֶחָד רַק כָּל אֶחָד בְּחֶדֶר אַחֵר, פְּשִׁיטָא דְּאֵין לְבָרֵךְ, עַיֵּן שָׁם. וּבִתְשׁוּבַת פֶּרַח שׁוֹשָׁן כְּלָל א' סִימָן י"ב הֶאֱרִיךְ הַרְבֵּה לְהַקְשׁוֹת עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם, וְהֶעֱלָה דְּהָאוֹרֵחַ יָכוֹל לְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב וְכֵן בַּעַל הַבַּיִת הַשּׁוֹתֶה עִמּוֹ, וְכֵן רָאִיתִי נוֹהֲגִים בִּפְנֵי גְּדוֹלֵי הַדּוֹר לְבָרֵךְ הָאוֹרֵחַ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וְכֵן כָּתַב הָרַב אוֹר חָדָשׁ דַּף כ"ט (דיני ברכת הטוב והמטיב) סָעִיף קָטָן ח', וְנָתַן טַעַם מִשּׁוּם דַּהֲרֵי כְּאִלּוּ נוֹתֵן לוֹ הַיַּיִן הַמּוּבָא כֻּלּוֹ בְּמַתָּנָה וְכִדְיָדֵיהּ דָּמֵי, עַיֵּן שָׁם. לָכֵן כְּדֵי לָצֵאת מִסָּפֵק, כְּשֶׁנּוֹתֵן הַבַּעַל הַבַּיִת לָאוֹרֵחַ אוֹ הַבַּעַל הַבַּיִת לְבַעַל הַבַּיִת יָכוֹל לוֹמַר הָאוֹרֵחַ לְבָרֵךְ לָאוֹרֵחַ דִּבְזֶה שֶׁנּוֹתֵן לוֹ לְבָרֵךְ הָוֵי הַיַּיִן כֻּלּוֹ שֶׁלּוֹ, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אַלִּבָּא דְּכֻלֵּי עָלְמָא, אוֹ יֹאמַר שֶׁהַמֶּחֱצִית הַיַּיִן יִהְיֶה שֶׁלּוֹ, שֶׁאִם נוֹתֵן לוֹ אֶת כֻּלּוֹ שׁוּב לֹא יוּכַל בַּעַל הַבַּיִת לְבָרֵךְ עָלָיו הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, עַיֵּן בְּפֶרַח שׁוֹשָׁן (ס"י) שָׁם: ה (ז) לִשְׁתּוֹת. עַיֵּן גִּנַּת וְרָדִים כְּלָל א' סִימָן מ"ד מ"ה וּבְיַד אַהֲרֹן (הגב"י). הַטַּעַם שֶׁתִּקְּנוּ הַטּוֹב עַל הַיַּיִן וְלֹא עַל הַפַּת, עַיֵּן לְבוּשׁ (ס"ו), וּבִשְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י ס"ק יד), וּבְסֵפֶר שֵׁמַע שְׁלֹמֹה דַּף ל"א עַמּוּד א':

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק"ד) בְּשֵׁם מַהֲרִ"י מוֹלְכוֹ, אִם עֵרַב יַיִן הַבָּא מְחֻדָּשׁ בְּתוֹךְ יֵינוֹ, אִם הָרֹב מֵהַיַּיִן הַבָּא מְחֻדָּשׁ מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, עַל דֶּרֶךְ שֶׁפָּסַק בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן ר"ח (ס"ז) וְסִימָן רי"ז (ס"ח), עַיֵּן שָׁם. וּלְפִי עֲנִיּוּת דַּעְתִּי צָרִיךְ עִיּוּן בָּזֶה, שֶׁעִקַּר בְּרָכָה זוֹ עַל שֶׁטּוֹעֵם עַכְשָׁו טַעַם מְשֻׁבָּח יוֹתֵר מִבַּתְּחִלָּה אֵין זֶה תָּלוּי בְּרֹב וּמִעוּט, אֶלָּא בִּמְשַׁבֵּחַ וְאֵינוֹ מַשְׁבִּיחוֹ, וְאִם טוֹעֵם עַתָּה טַעַם יַיִן מְשֻׁבָּח, אַף שֶׁהוּא עַל יְדֵי תַּעֲרוֹבוֹת הַמִּעוּט יֵשׁ לְבָרֵךְ, וְדַעַת לְנָבוֹן נָקֵל לְחַלֵּק בֵּין הַהִיא דְּסִימָן זֶה וְסִימָן רי"ז. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ר"ב (סק"ג) לְעִנְיַן יַיִן מְבֻשָּׁל שֶׁנִּתְעָרֵב בְּיַיִן שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ט) אִם שָׁתָה לָבָן תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ הֵבִיאוּ לוֹ אָדֹם, מְבָרֵךְ עָלָיו בִּרְכַּת הַטּוֹב אִם יוֹדֵעַ שֶׁהָאָדֹם מְשֻׁבָּח יוֹתֵר, (י) אֲבָל בִּסְתָמָא לֹא, מִפְּנֵי שֶׁהַלָּבָן בָּרִיא יוֹתֵר לַגּוּף וְנֶחְשָׁב אָדֹם לְגַבֵּיהּ כְּגָרוּעַ מִמֶּנּוּ: ג (יד) עַל הַטּוֹב וְכוּ'. וְאִם מְסֻפָּק לוֹ אֵיזֶהוּ טוֹב וְאֵיזֶהוּ רַע, (יא) מֻתָּר לוֹ לְכַתְּחִלָּה לְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן עַל הָאַחַת וּבִרְכַּת הַטּוֹב עַל הַשֵּׁנִי אַף שֶׁהוּבְאוּ לְפָנָיו לְכַתְּחִלָּה שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת. וְזֶהוּ מִדִּינָא, (יב) א] וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב לְהַדֵּר כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ סָפֵק אֵיזֶהוּ טוֹב שֶׁמִּתְּחִלָּה יְסַלֵּק אַחַת מִן הַשֻּׁלְחָן, וְאַחַר כָּךְ יְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן עַל הָאַחַת, וְאַחַר כָּךְ יְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַטּוֹב עַל הַשֵּׁנִי, וְיוֹצֵא בָּזֶה יְדֵי כָּל הַחֲשָׁשׁוֹת. כָּתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ו) דְּכֵן אִם רוֹצֶה לְבָרֵךְ עַל כַּמָּה יֵינוֹת יְסִירֵם עַל כָּל פָּנִים מֵהַשֻּׁלְחָן בִּשְׁעַת בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁשּׁוֹתֶה ב] אֲפִלּוּ כַּמָּה יֵינוֹת מְבָרֵךְ עַל כָּל אֶחָד בִּרְכַּת הַטּוֹב: ד (טו) עִמּוֹ. וְשׁוֹתֶה (יג) מֵאוֹתוֹ יַיִן, אֲבָל אִם אֵינוֹ שׁוֹתֶה אֶלָּא הוּא לְבַדּוֹ אוֹ שֶׁשּׁוֹתֶה רַק חֲבֵרוֹ לְבַדּוֹ אֵין מְבָרְכִין עַל זֶה בִּרְכַּת הַטּוֹב. גַּם בְּעִינַן דַּוְקָא שֶׁיִּהְיֶה לַחֲבֵרוֹ שֻׁתָּפוּת בְּאוֹתוֹ הַיַּיִן, (יד) אֲבָל אִם הוּא רַק אוֹרֵחַ בְּעָלְמָא שֶׁבַּעַל הַבַּיִת נָתַן לוֹ לִשְׁתּוֹת, (טו) לֹא יָכוֹל לוֹמַר בִּרְכַּת הַטּוֹב. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) דְּגַם הַבַּעַל הַבַּיִת לֹא יָכוֹל לוֹמַר בְּרָכָה זוֹ בְּאֹפֶן זֶה, אִם לֹא שֶׁהַבַּעַל הַבַּיִת הֶעֱמִיד הַקַּנְקַן עַל הַשֻּׁלְחָן לִשְׁתּוֹת מִי שֶׁיִּרְצֶה הָוֵי כְּשֻׁתָּפוּת וְיָכוֹל אַף הָאוֹרֵחַ לְבָרֵךְ, וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו כֵּיוָן שֶׁצָּרִיךְ לְפַרְנְסָן הָוֵי כְּאִלּוּ יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק בּוֹ. גַּם בָּעִינַן שֶׁיִּשְׁתּוּ בַּחֲבוּרָה בְּיַחַד, וְלֹא זֶה בְּחֶדֶר זֶה וְזֶה בְּחֶדֶר זֶה. גַּם הִסְכִּימוּ כַּמָּה (טז) אַחֲרוֹנִים שֶׁאֵין לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַטּוֹב אֶלָּא כְּשֶׁשָּׁתוּ שְׁנֵיהֶם מִשְּׁתֵּי הַיֵּינוֹת, אֲבָל אִם שָׁתוּ שְׁנֵיהֶם רַק מִיַּיִן הָרִאשׁוֹן וּמִיַּיִן הַשֵּׁנִי שָׁתָה רַק אֶחָד אוֹ לְהֵפֶךְ, אֵין לְבָרֵךְ. (יז) כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים בְּבִרְכַּת הַטּוֹב יָכוֹל לְבָרֵךְ בְּדִיעֲבַד אַף שֶׁכְּבָר שָׁתָה וְנִזְכַּר כְּשֶׁהַיַּיִן בְּפִיו, שֶׁבּוֹלְעוֹ וּמְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ, אֲבָל אִם נִזְכַּר אַחַר שֶׁכְּבָר שָׁתָה אֵין כְּדַאי לְבָרֵךְ, וּמִיהוּ כְּשֶׁיֵּשׁ עוֹד יַיִן בַּקַּנְקַן לְכֻלֵּי עָלְמָא יָכוֹל לְבָרֵךְ, דְּדָמֵי לְמִי שֶׁשָּׁכַח לְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא וְנִזְכַּר קֹדֶם גְּמַר סְעוּדָה [פְּרִי מְגָדִים (א"א סק"ה)]: ו (טז) חֲשִׁיבֵי כִּשְׁנֵי מִינִים. דְּכֵיוָן שֶׁכָּל אֶחָד הָיָה תּוֹסֵס בְּחָבִית בִּפְנֵי עַצְמָהּ בְּשִׁעוּר זְמַן זֶה, עֲדַיִן חָדָשׁ הוּא וְיָכוֹל לְהִשְׁתַּנּוֹת כָּל אֶחָד בְּטַעְמוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אַחַר אַרְבָּעִים יוֹם הוּא בִּכְלַל יַיִן יָשָׁן וְאֵין מִשְׁתַּנֶּה טַעְמוֹ וּמִין אֶחָד הוּא, וְאֵין זֶה בִּכְלַל שִׁנּוּי יַיִן:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ט) בַּ"ח (ס"ב) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (י) עוֹלַת תָּמִיד (סק"ב) וּמָגֵן אַבְרָהָם (שם). וְאַף דְּלֶחֶם חֲמוּדוֹת (פ"ט אות מט) חוֹלֵק, כָּתַב הַפְּרִי מְגָדִים (א"א סק"ג) דִּסְפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל: ג (יא) ט"ז (סק"ד) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ו) וְחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל סב סי"ב): (יב) ט"ז (שם): ד (יג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) וְחַיֵּי אָדָם (שם סי"ג) עַיֵּן שָׁם. וְאַף דִּבְבַאֵר הֵיטֵב (סק"ו) הֵבִיא בְּשֵׁם פֶּרַח שׁוֹשָׁן (כלל א סי"ב) לְבָרֵךְ בָּזֶה, סְפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל: (טו) **אֲפִלּוּ אִם נָתַן לוֹ הַכּוֹס בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה, מִכָּל מָקוֹם לֹא מִקְּרֵי שֻׁתָּפִין בְּהַטּוֹבָה, כֵּיוָן שֶׁלְּכָל אֶחָד שַׁיָּךְ לוֹ כּוֹסוֹ** [מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד)], **אִם לֹא שֶׁנָּתַן לוֹ רַק מֶחֱצִיתוֹ בְּמַתָּנָה אָז נַעֲשׂוּ עַל יְדֵי זֶה שֻׁתָּפִין גְּמוּרִים**, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּבַאֵר הֵיטֵב (שם) בְּשֵׁם פֶּרַח שׁוֹשָׁן עַיֵּן שָׁם, **וְגַם שֶׁבַּיַּיִן הָרִאשׁוֹן שֶׁשָּׁתוּ הָיָה כְּעֵין שֻׁתָּפוּת**: (טז) פֶּרַח שׁוֹשָׁן (שם) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דין ברכת הטוב והמטיב ס"ו): (יז) אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ט) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (שם ס"ה):

לִיקוּטֵי דִבְרֵי הָרַב: א] ראה מה שהובא לעיל בליקוטי דברי הרב למשנ"ב ס"ק ד. **ב]** ובסדר ברכת הנהנין (שם הי"ז) כתב: אם הביאו לפניהם עוד מין יין שלישי חוזרין ומברכין הטוב והמטיב שנית, והוא שלא היתה דעתם מתחלה עליו כשברכו בראשונה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah